

baade kunstfærdigt og nøjagtigt. Man har valgt at gøre Typerne saa store, at de kan ses meget tydeligt. Navne som Tønder og Ribe læses let paa 7—8 m's Afstand, mens f. Eks. den sidste Del af Navnet Graasten, der er skrevet ind i en Skov, først kan læses i noget ringere Afstand. Navne paa Smaalokaliteter som Roager og Arnild kan læses paa ca. 3 m's Afstand. Det er meget fyldigt Navnestof, der rummes indenfor Kortets Rammer. Stavemaaden er i det hele den af Stednavneudvalget anvendte.

Kortets Anvendelse i Skolen indskrænker sig til, at det kan op-hænges i Klassen, hvor Eleverne i ledige Stunder kan more sig med at læse deres Landsdels Navne og Lokaliteternes Beliggenhed, samt finde Jærnbaner og Veje. Til Geografiundervisning egner det sig næppe, da det ikke kan bruges til Eksamination. Den alvorligste pædagogiske Anke er imidlertid, at man her har forpasset en storartet Lejlighed til at lade Skolen nyde godt af „Geodætisk Institut“s udmærkede tekniske Medvirken til at skabe det Terrænkort over en Landsdel, der vilde være til saa stor Nytte baade ved Iagttagelser i Naturen og som Grundlag for en bedre Tilegnelse af Atlassernes Højdesignaturer.

Johannes Reumert.

Erich Wunderlich: Das moderne Polen. 149 S. 16×23 cm, 33 Kort og Diagrammer. Fleischhauer & Spohn, Stuttgart 1932.

Den foreliggende Bog behandler først paa 16 Sider Polens historiske Forudsætninger og Administration; derefter følger en Gennemgang paa ialt 9 Sider af det fysiogeografiske Grundlag for det nuværende Polen. De 58 Sider af Bogen optages af en særdeles udførlig Behandling af de befolkningsgeografiske Forhold. Endelig giver Bogens sidste 60 Sider Oplysning om den erhvervsgeografiske Struktur.

Det kan om det fysiogeografiske Afsnit siges, at det er kort, men godt. Man faar i Virkeligheden paa de faa Sider en ganske fyldig Besked om Forholdene. Der lægges Vægt paa den Omstændighed, at Wislasystemet ikke blot forbinder de øst-vest-gaaende Urfloddale, men ogsaa længere mod Syd de Lavninger, der er betinget ved Undergrundens geologiske Bygning.

Meget indgaaende er Befolkningsforholdene beskrevet. Det tilskrives den polske Korridorpolitik, at Befolkningen er aftaget i Provinsen Poznań. Denne Aftagen er dobbelt paafaldende paa Baggrund af den stærke Tiltagen af Befolkningen i andre Dele af Landet, navnlig i Industriegnene. Ejendommeligt er det at se, at i det østlige Polen er ikke blot Landsbyerne, men ogsaa Flertallet af By-

husene bygget af Træ. De kulturelle Forhold lader if. Wunderlich en Del tilbage at ønske. I 1931 var ca. 700000 skolepligtige Børn uden Undervisning, medens der samtidig var Arbejdsløshed blandt Lærerne. Dette har sin Forklaring i, at Militærudgifterne sluger $\frac{1}{3}$ af Statens Indtægter. Man slipper ikke, — for det er jo en tysk Bog, — for en, ganske vist forsigtig, Omtale af de ved „Raceforskelligheder“ muligt begrundede Temperamentsforskelligheder. Det kritiseres, at den polske Korridors Kassuber i den officielle Statistik blot kaldes Polakker. Man kommer her uvilkaarligt til at tænke paa, at man jo ogsaa i tyske Bøger kan finde Sønderjysk anført som et fra Dansk forskelligt Sprog.

Polsk har i Tiaaret 1921—31 bredt sig paa Bekostning af Tysk, men er trængt tilbage af Hviderussisk. Dette Forhold kan dog if. Forf. delvis skyldes den forskellige Formulering af Folketællingskemaernes Spørgsmaal. I 1921 spurgtes der om Nationalitet, i 1931 om Modersmaal. De nationale Mindretal faar i det hele en meget indgaaende Omtale.

Det erhvervsgeografiske Afsnit rummer mange værdifulde Oplysninger. Nogle Kort over Landbrugsproduktionen viser tydeligt den geografisk vel begrundede Fordeling af Kulturplanterne: Hvede mod Sydøst i Løssegnene, Rug mod Nord og Nordvest, Havre i de køligere og fugtigere Bjærgene, Kartofler særlig i Tilknytning til det øvreschlesiske Industriomraade og Sukkerroer mest mod Vest i de bedre kultiverede fra Tyskland indlemmede Distrikter. Nogle fortræffelige Kort over Agerbrugets Intensitet giver et Billede af den ogsaa paa dette Omraade slaaende Forskel mellem Øst og Vest.

Teoretisk har Polens Vandveje en Længde af 3000 km, hvortil kommer 800 km Kanaler. Selve Hovedfloden kan dog paa en lang Strækning af sit mellemste Løb kun benyttes af Smaapramme, og da Vandvejene i det hele er i en jammerlig Tilstand, bliver det Jærnbanelinien, der faar den væsentligste Betydning for Transporten. Den nye saakaldte „Kulmagistral“ skal tjene Transporten fra Øvreschlesien til den nye stærkt opblomstrende Havn Gdynia, der varetager 40 % af Polens Eksport og, hvad Tonnagemængden angaar, hævder sig som en af de vigtigste Østersøhavne. Vigtigst af Jærnbanernes transporterede Varer er Kul, derefter følger Træ og endelig Jærn, Staal og Sukkerroer.

Bogen er forsynet med udmærkede oplysende Kort og Diagrammer. De tyske Navneformer er benyttet, men man vil tillige kunne finde de polske Former af de fleste Navne. Henvisninger, væsentlig til tysk Litteratur, findes ved hvert Afsnit og desuden i Fod-

noter. Bogen afhjælper utvivlsomt et Savn. Den giver et godt, samlet Overblik over et Æmne, der hidtil væsentligt har været stykkevis behandlet i Specialværker.

Johannes Reumert.

Wolfgang Hartke: Kulturgeographische Wandlungen in Nordostfrankreich seit dem Kriege. 84 S. 23×16 cm. 10 Kortbilag. Berliner geographische Arbeiten Heft 1. Engelhorn's Nachf. Stuttgart 1932.

Dette meget oplysende Skrift søger at paavise de Virkninger, Krigen har haft paa de Egne af Nordfrankrig, gennem hvilke Fronten forløb.

En god Indledning giver Egnens geologiske og geomorfologiske Grundtræk, og det paavises, hvorledes den moderne Krigsførelse i højeste Grad er afhængig af Terræn- og Bebyggelsesforhold trods den forbedrede Teknik og den store Ødelæggelsesevne hos de moderne Vaaben. Et Areal, omtrent saa stort som Danmark, har været mere eller mindre berørt af Krigen, og heraf hørte et Omraade, lidt større end Laaland, til den saakaldte „røde Zone“, hvor Ødelæggelsen var størst.

Ved Udbetalingen af Erstatningsbeløbene stilledes Betingelser om en Genopbyggelse af de tidligere Virksomheder, dog med en vis Frihed m. H. t. ny Lokalisering inden for det ødelagte Omraade, Bl. a. er Udstykningen af Landbrugsarealet blevet fornuftigere, idet Antallet af Parceller pr. Ejer i visse Distrikter er gaaet ned fra ca. 12 til ca. 2. Store Arealer, som man først ansaa for ubrugelige, er faktisk kommet under Kultur, og Brødkornsarealerne i de paagældende Landsdele er omtrent de samme som før Krigen eller større. Begrundet ved Efterkrigsaarenes meget rentable Kvægavl er Græsningsarealerne forøget, ofte ud over den geografisk rimelige Grænse. Sukkerroearealerne er gaaet tilbage, noget, der nok saa meget staar i Forbindelse med Verdenskonjunkturerne som med lokale Forhold. Sukkerproduktionen er derfor gaaet noget ned. Naar Sukkerfabrikkernes Antal er gaaet stærkt ned, begrundes dette ved den meget større Kapacitet hos de Fabrikker, der opførtes til Erstatning for de ødelagte.

De ødelagte Skove har delvis kunnet saa sig selv.

For Trafikken paa Jærnbaner og Landeveje stod et stort Samfærdselsnet til Raadighed, idet der var ofret store Beløb paa at udvide Færdselsmulighederne helt hen til Fronten. Mange af de rent strategiske Færdselslinier er dog nu nedlagt.

Bycentrerne er de samme som før, ogsaa Byplanerne, da Genop-